

ผลของการเผายาต่อคะแนนความปวดในผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง The Effect of Thai Herbal Heat Treatment on Pain Score in Lomplaipattakad-Related Low Back Pain

ฟารีสา สมะแเอ^{1*}, กิตติพร เนาว์สุวรรณ²

Farisa Sama-ea^{1*}, Kittiporn Nawsuwan²

¹โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายุคละ อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส

²วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

¹Baan Maifad Health Promoting Hospital Kayukhla Sub-district Waeng District Narathiwat

²Boromarajonani College of Nursing, Songkhla, Faculty of Nursing Praboromarajchanok Institute

(Received: September 12, 2024; Revised: November 25, 2024; Accepted: December 1, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเผายาต่อคะแนนความปวดในผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง กลุ่มตัวอย่างคือผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส จำนวน 28 คน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่การเผายาและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบประเมินระดับอาการปวดกล้ามเนื้อ โดยใช้มาตราวัดความเจ็บปวด (Visual Analog Scale : VAS) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และ สถิติ Repeated measure ผลการวิจัยพบว่า

หลังการเผายา 3 ครั้งในผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส ระดับความปวดมีแนวโน้มลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$

ดังนั้นโรงพยาบาลและสถานบริการสุขภาพในเครือข่ายควรนำศาสตร์การเผายามาใช้กับผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง เพื่อลดปริมาณการใช้ยาแผนปัจจุบันและเพื่อการรักษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: โรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง, การเผายา, คะแนนความปวด

Abstract

This quasi-experimental one-group pretest-posttest study aimed to investigate the effects of Thai herbal heat treatment on pain scores in patients with Lomplaipattakad (signals 1 and 3). The study sample consisted of 28 patients diagnosed with Lomplaipattakad (signals 1 and 3) who received services at Ban Mai Fad Subdistrict Health Promoting Hospital, Waeng District, Narathiwat Province. Participants were selected using purposive sampling. The research instruments included Thai herbal heat treatment and data collection tools, such as a muscle pain assessment form using the Visual Analog Scale (VAS). Data were analyzed using descriptive statistics and repeated measures statistics.

The results revealed that after three sessions of herbal burning therapy in patients with Lomplaipattakad who received services at Ban Mai Fad Subdistrict Health Promoting Hospital, Waeng District, Narathiwat Province, pain levels showed a statistically significant decrease ($p < .001$).

Therefore, hospitals and healthcare facilities within the network should implement herbal burning therapy for patients with Lomplaipattakad (signals 1 and 3) to reduce reliance on modern medications and improve treatment effectiveness.

Keywords: Lomplaipattakad 1,3, Herbal Burning Therapy, Pain Score

บทนำ

ปัจจุบันพบว่าอาการปวดกล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อพังผืดพบได้มากในประชากรไทย และยังพบได้ในทุกช่วงวัย เนื่องจากพฤติกรรมการใช้ชีวิต การทำงานหนักจนเกินไป การรับประทานอาหาร อุบัติเหตุ เป็นต้น โดยเฉพาะโรคปวดหลัง มีแนวโน้มการเพิ่มจำนวนของผู้ป่วยมากขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ.2558 มีอัตราผู้ป่วยเป็นโรคดังกล่าว จำนวน 371.76 คน ต่อประชากร 1,000 ราย และสัดส่วนของโรคปวดหลังส่วนล่างต่อโรคปวดหลังทุกชนิดคิดเป็นร้อยละ 33.29 (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน, 2559)

ศาสตร์ทางการแพทย์แผนไทยกล่าวถึงอาการปวดกล้ามเนื้อเกิดจากลมชนิดหนึ่งชื่อว่า ลมปลายปัตคาคต เป็นลมที่ทำให้เกิดภาวะแข็งตัวของหลอดเลือด เลือดไหลเวียนไม่สะดวก ทำให้กล้ามเนื้อแข็งเป็นก้อนเป็นลำ ส่งผลให้มีอาการปวด บวม มักจะเกิดบริเวณกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น (พินอมล ชมโอม, 2566) ซึ่งในศาสตร์การแพทย์แผนไทยมีแนวทางในการรักษาโรคด้วยกันหลายวิธี เช่น การนวด การประคบสมุนไพร อบสมุนไพร การกั๊กน้ำมันและการเผายาสมุนไพร การเผาเป็นหัตถการที่มีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีนซึ่งมีวิธีในการรักษาโดยเน้นการใช้สมุนไพรที่มีรสร้อน ช่วยทำให้วาตะที่กำเริบเกิดการเคลื่อนไหวได้สะดวกมากขึ้น โดยการรักษาในศาสตร์การแพทย์แผนไทยได้นำมาประยุกต์ใช้โดยการนำสมุนไพรที่มีสรรพคุณลดอาการปวดตามกล้ามเนื้อ อาทิเช่น ไพล ขมิ้นชัน ชิง เกลือ เป็นต้น การเผาจะทำให้สารสกัดสำคัญสามารถเข้าสู่ผิวหนังได้โดยตรง (ศุภชัย ชุ่มชื่น, 2563)

สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายูคละ อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส มีจำนวนผู้มารับการรักษาด้วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง ตั้งแต่พ.ศ.2564 จำนวน 150 ครั้ง พ.ศ.2565 จำนวน 318 ครั้ง และ พ.ศ.2566 (ข้อมูลถึง 15 พฤษภาคม 2566) จำนวน 80 ครั้ง พบว่ามีจำนวนผู้มาเข้ารับบริการค่อนข้างมากในแต่ละปี ซึ่งส่งผลต่อความลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วย จากรายงานผู้มารับบริการฐานข้อมูล JHCIS โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายูคละ อำเภอแวง จังหวัดนราธิวาส ณ วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาผลของการเผาต่อคะแนนความปวดในผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง ภายใต้แนวคิด

การเผายาเพื่อบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ เพื่อลดความปวดโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้ป่วย

วัตถุประสงค์วิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลของการเผายาต่อคะแนนความปวดในผู้ป่วยโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายูคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความปวดในผู้ป่วยโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายูคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส ระหว่างก่อนและหลังเผายาครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3

สมมติฐานวิจัย

หลังการเผายาครั้งที่ 3 ผู้ป่วยโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายูคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส มีคะแนนความปวดลดลง

กรอบแนวคิดการวิจัย

อาการปวดกล้ามเนื้อจากโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่เพียงแต่กลุ่มวัยชราเท่านั้น ปัจจุบันอาการปวดกล้ามเนื้อเกิดได้ทุกช่วงวัย สาเหตุที่เกิดขึ้นได้หลายปัจจัยอาทิเช่น ท่าทางในการทำงานที่มีอิริยาบถไม่ถูก ทำงานเกินกำลัง อุบัติเหตุ โรคประจำตัว เป็นต้น การเผายาเป็นหัตถการที่มีวิธีในการรักษาโดยเน้นการใช้สมุนไพรที่มีสร้อน ช่วยทำให้วตะที่กำลังเกิดการเคลื่อนไหวได้สะดวกมากขึ้น โดยการรักษาในศาสตร์การแพทย์แผนไทยได้นำมาประยุกต์ใช้โดยการนำสมุนไพรที่มีสรรพคุณลดอาการปวดกล้ามเนื้อกล้ามเนื้อแข็งเป็นก้อน บวมและอักเสบ อาทิเช่น โพล ขมิ้นชัน ชิง เกลือ เป็นต้น การเผายาจะทำให้สารสกัดสำคัญสามารถเข้าสู่ผิวหนังได้โดยตรง (ศุภชัย ชุ่มชื่น, 2563)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบกลุ่มเดียววัดแบบอนุกรมเวลา (One Group Time Series)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้ป่วยโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง ที่มารับบริการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายูคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส ระหว่างเดือนมกราคม 2566 ถึงเดือนเมษายน 2566 กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก - คัดออกดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria)

1. อาสาสมัครเพศชายหรือหญิง มีอายุระหว่าง 18 ปีขึ้นไป

2. ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง โดยแพทย์แผนไทยหรือแพทย์แผนไทยประยุกต์

3. มีอาการปวดกล้ามเนื้อหลังส่วนล่างลงปลายเท้าทั้งสองข้างหรือข้างเดียวที่มีอาการ 2 วันถึง 2 สัปดาห์

4. มีระดับความปวด (Visual Analog Scale : VAS) มากกว่าหรือเท่ากับ 4

5. สามารถมาตรวจติดตามได้ตามที่กำหนด

6. ยินดีเข้าร่วมตลอดโครงการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. มีประวัติแพ้สมุนไพร ดังนี้ โพล ขมิ้นชัน ขิง และเกลือ

2. มีประวัติได้รับการผ่าตัดจากโรคต่อไปนี้ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา ได้แก่ โรคหรือภาวะกระดูกทับเส้นประสาท และโรคหรือภาวะหมอนรองกระดูกทับเส้นประสาท

3. มีการเคลื่อนไหวลำบากที่เกิดจากข้อผิดรูปหรือกระดูกหลังคด

4. เป็นโรคติดต่อต่างๆ ได้แก่ วัณโรคระยะแพร่เชื้อ กลาก เกลื้อน หรือโรคผิวหนังในระยะที่อาจติดต่อผู้อื่นได้ โดยสัมผัส

การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลังที่ได้รับการรักษาที่คลินิกแพทย์แผนไทย โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายุคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส ระหว่างเดือน มกราคม 2566 - เมษายน 2566

คำนวณโดยใช้โปรแกรม G* Power (Faul, Erdfelder, Lang & Buchner, 2007) ใช้ Test family เลือก F tests, Statistical test เลือก ANOVA: Repeated measures, within factors กำหนดค่าอิทธิพลขนาดกลาง (Effect size) = 0.25 (Cohen, 1977) ค่าความคลาดเคลื่อน (Alpha) = .05 ค่า Power = 0.95 และ Number of measurements = 3 ได้กลุ่มตัวอย่าง 28 คน ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้าคัดออก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ การเผายาสมุนไพรติดต่อกันจำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 10 นาที บริเวณกล้ามเนื้อหลัง โดยครั้งที่ 1 เป็นวันแรกของการมารับบริการ ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 คือวันถัดไปของการมารับบริการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพปัจจุบัน สถานภาพ ศาสนา โรคประจำตัวและประวัติการเคยรับการรักษาโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง

2.2 ส่วนที่ 2 แบบประเมินระดับอาการปวดโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง โดยใช้มาตรวัดความเจ็บปวด หรือ Visual Analog Scale (VAS) ซึ่งเป็นเส้นตรงที่มีความยาว 10 เซนติเมตร โดยให้อาสาสมัครทำเครื่องหมายระดับอาการปวดบนเส้นตรง ซึ่งซ้ายมือสุดคือไม่มีอาการ (VAS = 0) และขวามือสุดคือ มีอาการปวดที่สุด (VAS = 10) ถึงระดับความรู้สึกปวดโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง ก่อนและหลังการรักษาทันที บันทึกหน่วยเป็นเซนติเมตร (คณะแพทยศาสตร์ศิริราช, 2549)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำขั้นตอนการเผา และแบบประเมินระดับอาการปวดก่อนและหลังการรักษา โดยใช้มาตรวัดระดับอาการปวด Visual Analogue Pain scale เป็นการให้เส้นตรงความยาว 10 เซนติเมตร แบบประเมินมี 6 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ ได้แก่ นักการแพทย์แผนไทย จำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนก่อนการทดลอง

1. ผู้วิจัยประสานโครงการวิจัยกับกลุ่มงานแพทย์แผนไทยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ตำบลกายุคละ อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส เพื่อให้ทางกลุ่มงานแพทย์แผนไทยส่งต่อกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์

2. ผู้วิจัยทำการซักประวัติ ตรวจร่างกาย ประเมินระดับความปวดโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลังในอาสาสมัคร โดยให้อาสาสมัครตอบแบบสอบถามและประเมินระดับความปวด โดยใช้มาตรวัดความเจ็บปวดหรือ Visual Analog Scale (VAS) ก่อน (Pre-test) ของการเผายาสมุนไพร

ขั้นตอนทดลอง

3. ผู้วิจัยทำการเผายาสมุนไพรให้กับอาสาสมัครทั้งหมด 3 ครั้ง ติดต่อกันทุกวัน บริเวณบริเวณกล้ามเนื้อหลัง โดยครั้งที่ 1 เป็นวันแรกของการมารับบริการ ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 คือวันถัดไปของการมารับบริการวิธีการเผายาสมุนไพร มีดังนี้

3.1 เตรียมสมุนไพรที่มีสรรพคุณลดอาการปวดกล้ามเนื้อ ได้แก่ ไพล ขมิ้นชันและขิง นำสมุนไพรมาล้างทำความสะอาด ตำพอหยาบ

3.2 นวดพื้นฐานหลังก่อนเล็กน้อย แล้วนำผ้าชุบน้ำบิดพอหมาดพันผ้าเป็นเสวียน กั้นผ้าเป็นวงกลมกว้างประมาณ 1 คืบ โรยสมุนไพรที่เตรียมไว้สูงประมาณ 1 อกคูลี และโรยเกลือเล็กน้อยพร้อมคลุกเคล้าให้เข้ากัน

3.3 นำผ้าอ้อมไปชุบน้ำบิดพอหมาด คลุมทับพร้อมกับใช้มือกดขอบผ้าให้เป็นวงที่ชัดเจน

3.4 เท 70% Ethanol ลงไปให้ทั่วบริเวณที่จะเผา พร้อมจุดไฟเผา เมื่อไฟดับให้นำชายผ้าที่เหลือมาคบริเวณตัวยา เพื่อช่วยให้สารสกัดจากสมุนไพรลงซึมเข้าผิวหนัง ทำซ้ำตามข้อที่ 3 ประมาณ 7 ครั้ง หลังจากการทำหัตถการครบ 3 ครั้ง

ขั้นหลังจากการทดลอง

4. ซักประวัติ ตรวจร่างกายหลังการรักษาและบันทึกข้อมูลลงในแบบประเมินระดับความปวด โดยให้อาสาสมัครตอบระดับความปวด โดยใช้มาตรวัดความเจ็บปวด หรือ Visual Analog Scale (VAS) หลังการเผายาสมุนไพร (Post-test)

5. ติดตามผลการรักษาหลังจากการทำหัตถการเผายาสมุนไพร ครั้งที่สองและครั้งที่สามของวันถัดไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความปวดโรคลมปลายปัดคาศัญญาณ 1,3 หลัง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด ระหว่างก่อนเผายาสมุนไพร หลังเผายาสมุนไพร ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนเมื่อมีการวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni ทั้งนี้ก่อนที่ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติดังกล่าวผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) ดังนี้

2.1. ข้อมูลแต่ละครั้งต้องมีการแจกแจงแบบปกติหลายตัวแปร (Multivariate Normal Distribution) โดยทดสอบด้วยสถิติ Shapiro-wilk พบว่าข้อมูลแต่ละครั้งมีการแจกแจงแบบปกติ ($p = .825$)

2.2. ทดสอบความแปรปรวนของข้อมูลแต่ละครั้งมีลักษณะเป็น Compound Symmetry หรือไม่ โดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity พบว่าความแปรปรวนของข้อมูลแต่ละครั้งเป็น Compound Symmetry ($p = .945$) ผู้วิจัยจึงเลือกอ่านผลด้วยวิธี Sphericity (ตาราง 1)

ตาราง 1 การทดสอบความแปรปรวนโดยใช้สถิติ Mauchly's Test of Sphericity

Within Subjects Effect	Mauchly's W	Approx. Chi-Square	df	Sig.	Epsilon ^a		
					Greenhouse-Geisser	Huynh-Feldt	Lower-bound
คะแนนความปวด	.996	.113	2	.945	.996	1.000	.500

การพิทักษ์สิทธิตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงรายละเอียด ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้ 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 1 ปี ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 28 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 20 คน (ร้อยละ 71.4) อายุอยู่ในช่วงอายุ 36 - 45 ปี จำนวน 15 คน (ร้อยละ 53.5) ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 15 คน (ร้อยละ 53.5) มีสถานภาพสมรส จำนวน 21 คน (ร้อยละ 75) นับถือศาสนาอิสลามจำนวน 18 คน (ร้อยละ 64.2) มีโรคประจำตัว จำนวน 17 คน (ร้อยละ 60.71) มีประวัติรับการรักษาโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง จำนวน 21 คน (ร้อยละ 75) และไม่เคยรับการรักษา จำนวน 7 คน (ร้อยละ 25)

2. เปรียบเทียบคะแนนความเจ็บปวดของผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลัง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด อำเภอเวียง จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างก่อนฉายา หลังฉายาครั้งที่ 2 และ ครั้งที่ 3

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความปวด โดยใช้สถิติ Sphericity

	ก่อนการทดลอง		หลังครั้งที่ 2		หลังครั้งที่ 3		p-value
	M	SD	M	SD	M	SD	
คะแนนความปวด	7.14	0.30	3.86	0.26	3.21	0.27	<.001

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ Multivariate Test

Effect	Value	F	Hypothesis df	Error df	p-value
Factor1 Pillai's Trace	.832	64.226 ^b	2.000	26.000	<.001
Wilks' Lambda	.168	64.226 ^b	2.000	26.000	<.001
Hotelling's Trace	4.944	64.226 ^b	2.000	26.000	<.001
Roy's Largest Root	4.944	64.226 ^b	2.000	26.000	<.001

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของคะแนนความปวดในผู้ป่วยผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาคตสัญญาณ 1,3 หลังด้วยวิธี Bonferroni

	ก่อนฉายา	ฉายาครั้งที่ 2	ฉายาครั้งที่ 3
ก่อนการทดลอง		<.001	<.001
หลังครั้งที่ 2			
หลังครั้งที่ 3			

จากตาราง 2 และ 3 พบว่าคะแนนก่อนการฉายาครั้งที่ 1 ($M = 7.14, SD = 0.30$) คะแนนหลังจากการฉายาครั้งที่ 2 ($M = 3.86, SD = 0.26$) และคะแนนหลังจากการฉายาครั้งที่ 3 ($M = 3.21, SD = 0.27$) แสดงให้เห็นว่าระดับความปวดมีแนวโน้มลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $<.001$ เมื่อทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Bonferroni พบว่าหลังการฉายาครั้งที่ 2 และ 3 มีคะแนนความปวดลดลงเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง ในขณะที่คะแนนความปวดครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ไม่แตกต่างกัน (ตาราง 4)

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าหลังการเผายา 3 ครั้ง ในผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง ที่มารับบริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไม้ฝาด อำเภอเวียง จังหวัดนราธิวาส ระดับความปวดมีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < .001$ แสดงว่าผลของการเผายาต่อระดับอาการปวดโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง ทำให้อาการปวดลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากกล้ามเนื้อบริเวณที่ปวดได้รับความร้อนจากการเผายาสมุนไพรลงสู่ผิวหนังโดยตรง ความร้อนจะเป็นตัวกระตุ้นทำให้เลือดไหลเวียนดีขึ้น ร่วมกับการใช้ยาจากสมุนไพรสดที่เป็นตัวยาฤทธิ์ร้อนทั้งหมด ได้แก่ ไพล ขมิ้นชัน ขิง เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิยุทธ เกษมาลีและคณะ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการเผาสมุนไพรเปรียบเทียบกับกายภาพบำบัดในการรักษาข้อเข่าเสื่อมแบบปฐมภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การเผาสมุนไพรในผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อมมีคะแนนประเมินข้อเข่าเพิ่มขึ้นทุกด้าน กล่าวได้ว่าผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นหลังการเผาสมุนไพร การใช้ยาจากสมุนไพรไม่เพียงเลือกแต่ยาที่มีฤทธิ์ร้อนเท่านั้น แต่เป็นการเลือกตัวยาที่มีสรรพคุณลดอาการปวดอีกด้วย 1) ไพล มีสรรพคุณ รักษาอาการปวด เคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ ลดอาการอักเสบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนิภา สิทธิสระคูและคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้ไพลในตำรายาไทยสำหรับรักษาโรคระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ผลการศึกษาพบว่า พบว่าจากบันทึกประสบการณ์ของแพทย์แผนไทยในอดีตนำตำรายาที่มีไพลเป็นส่วนประกอบมาใช้รักษาโรคระบบกล้ามเนื้อและกระดูกทั้งหมด 5 วิธี ได้แก่ รับประทาน ประคบ ปอก ทา และสูม ทั้งนี้เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของตำรายาไทยที่มีไพลเป็นส่วนประกอบและถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการรักษากลุ่มโรคระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ 2) ขมิ้นชัน สรรพคุณช่วยลดอาการฟกช้ำ แก้ปวดบวม แก้ปวดข้อ ต้านการอักเสบ สมานแผลสดและแผลถลอก จากการศึกษาพบว่าขมิ้นชันสามารถลดการอักเสบได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีฤทธิ์ต้านการอักเสบในผู้ป่วยโรคข้อรูมาตอยด์ พบว่าผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยไม่พบความเป็นพิษ (สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552) 3) ขิง มีสรรพคุณแก้ลม แก้จุดเสียด ชาวจีนใช้รักษาคนไข้ปวดข้อรูมาติก ซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณยณัฐ อมรตลใจ (2559) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้ขิงรักษาและบำบัดอาการโรคข้อเสื่อม ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลของขิงในการลดปวดและอาการข้อเข่าเสื่อมทั้งรูปแบบแคปซูลและยาทาภายนอก มีประสิทธิผลไม่ด้อยไปกว่า NSAIDs และ 4) เกลือ ในปัจจุบันยังไม่พบงานวิจัยของเกลือที่เกี่ยวข้องกับการอักเสบ แต่ถ้าวิเคราะห์ตามการนำเกลือไปใช้เป็นยาใช้ภายนอก เช่น ลูกประคบสมุนไพร การทาบหม้อเกลือ จะพบว่ามี ความเกี่ยวข้องกับความร้อน โดยเกลือจะสามารถดูดความร้อนจากสิ่งรอบข้าง อาจเป็นไปได้ว่าวัตถุประสงค์ในการใส่เกลือ คือ เพื่อช่วยเก็บความร้อนให้กับลูกประคบสมุนไพรหรือหม้อเกลือ หัตถการการเผายาจึงใช้เกลือเป็นส่วนหนึ่งของสมุนไพรในการรักษาอาการปวด โดยการควบคุมความร้อนและนำสารสกัดเข้าสู่ผิวหนัง จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า อาการปวดโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง ลดลงได้ เกิดจากกลไก 2 อย่างคือ ความร้อนจากสมุนไพรและสรรพคุณของสมุนไพรที่นำมาใช้ในการทำหัตถการ

การนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาพบว่า การเผายา มีประสิทธิผลในการรักษา โดยทำให้ระดับการปวดของโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลังลดลงอย่างชัดเจน ดังนั้นโรงพยาบาลและสถานบริการสุขภาพในเครือข่ายควรนำศาสตร์การเผายามาใช้กับผู้ป่วยโรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 1,3 หลัง เพื่อลดปริมาณการใช้ยาแผนปัจจุบันหรืออาจใช้ควบคู่ไปกับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบันเพื่อให้การรักษามีประสิทธิผลดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบการรักษาด้วยการเผายากับการรักษาด้วยการแพทย์แผนปัจจุบัน
2. ควรศึกษาประสิทธิผลของการเผายาในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่นๆ เช่น โรคลมปลายปัตคาศัญญาณ 4,5 หลัง โรคยกเดี่ยว - ยกคู่ อาการท้องผูก อาการปวดท้องประจำเดือน เป็นต้น

3. ควรศึกษาประสิทธิผลของการใช้หัตถการทางการแพทย์แผนไทยอื่นๆ เช่น การพอกยาเย็น ในการบำบัดอาการปวดกล้ามเนื้อ

รายการอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). *ข้อมูลการป่วยของผู้ป่วยนอก*. กระทรวงสาธารณสุข.
- คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. (2549). *แบบประเมินความเจ็บปวด*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธีรยุทธ เกษมาลี และคณะ. (2561). ประสิทธิภาพการเผายาสมุนไพรเปรียบเทียบกับการทำกายภาพบำบัดในการรักษาข้อเข่าเสื่อมแบบปฐมภูมิ. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 62(6), 975-985
- บุญยง อมรตลใจ. (2559). *การใช้ชีงรักษาและบำบัดอาการโรคข้อเสื่อม*. วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 3(2), 13-22
- พโนมล ชมโณม. (2566). ผลของการสัปดาห์ต่อระดับความปวดกล้ามเนื้อของผู้ป่วยที่มีอาการปวดหลังตอนล่าง. *วารสารการศึกษาและวิจัยการสาธารณสุข*, 1(1), 1-14
- พรนิภา สิทธิสระคู และคณะ. (2565). การศึกษาการใช้ไฟลในตำรับยาไทยสำหรับรักษาโรกระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์*, 9(5), 463-475
- ศุภชัย ชุ่มชื่น. (2563). การรักษาอาการท้องผูกเรื้อรังด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย. *บูรพาเวชสาร*, 7(2), 77-92
- สำนักงานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2552). *ยาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ: ข้อมูลบนหลักฐานทางวิชาการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). แสงเทียนการพิมพ์.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. (2nd). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior Research Methods*, 39(2), 175-191.